

DÉVÉNYI ÁDÁM.

NEM HORDHATSZ EGYSZERRE TÖVISKOSZORÚT ÉS BABÉRKOSZORÚT.

DÉVÉNYI ÁDÁM, AZ EGYIK LEGKIVÁLÓBB MAGYAR DALSZERZŐ-ELŐADÓ DECEMBER ELEJÉN HUNYT EL, HOSSZÚ BETEGSÉG UTÁN – FEBRUÁR 24-ÉN LESZ EGY MUNKÁSSÁGA ELŐTT TISZTELGŐ EMLÉKKONCERT A GÖDÖRBE. A HETVENES ÉVEK ELEJÉNEK FOLKSZÍNTÉRÉRŐL INDULT ELŐADÓ DALAI A NYOLCVANAS ÉVEKBEN A ROLLS ÉS A BIKINI ÁTDOLGOZÁSAIBAN, ÁTIRATAIBAN LETTEK ORSZÁGOS SLÁGEREK, Ő PEDIG SZÓLÓ-, SZÍNHÁZI ÉS FILMES MUNKÁSSÁGA MELLETT SZÁMOS LEMEZEN ÉS FORMÁCIÓBAN ALKOTOTT KIMAGASLÓT. ÉLETE UTOLSÓ INTERJÚJÁNAK – EGY TELJES ÉLETMŰ-INTERJÚ, AMI AZ MTA ZENETUDOMÁNYI INTÉZET SZÁMÁRA KÉSZÜLT – RÖVIDÍTETT VÁLTOZATÁVAL EMLÉKEZÜNK A NAGYSZERŰ DALSZERZŐRE, AKI CIKKÜNK CÍMÉBEN ÉDESAPJÁT IDÉZI. „APÁM MONDÁSA VOLT, HOGY: „*Nem hordhatsz egyszerre töviskoszorút és babérkoszorút.*” NEM TUDOM, EZ MENNYIRE IGAZ, DE MEGNYUGTATÓ.”

INTERJÚ SZABÓ KATA. FOTÓ MESTER OLGA.

„Közeli helyeken, dombokon, hegyeken, magánkirándulás keretében. Közeli helyeken, dombokon, hegyeken, kibelezett kőbányák üregében. A 12 844, a 12 845, a 12 846-os számú atombunker alatt visszhangzik a léptem. Éz itten éppen az ígéret földje, az elnök, s a főtűkár szűk értelmébe préselem hitem. Bezárom az agyam, a kulcsot eldobom, elfelejtem magam. Eltűnök, nyomtalan. Közeli helyeken, dombokon, hegyeken.”

Mire gondoltál, amikor ezt írtad?

Akkoriban Farkasréten laktam. Séta közben tulajdonképpen csak leírtam a környéket, amit láttam. Benne van a dalban a hidegháborús légkör, az a fajta keveredés, amikor a természetbe belecsúszik a történelem, merthogy voltak ott még atombunkerek is. A fák meg mintha már csak valami zöld mozgalom részeiként tűntetnének.

A Bikini átiratában egészen más hangulata van a dalnak, nemcsak a részben más szöveg, hanem a hangszerelés miatt is. Mit szólsz ehhez a feldolgozáshoz?

Eleinte nem teljesen voltam boldog ezzel a dologgal. De aztán rájöttem, hogy azok a da-

lok, amiket maximum száz embernek éneklek el egy akusztikus koncerten, nem hangoznak túl jól egy rockzenei előadáson.

Az év dalszerzője díjat 1998-ban főleg a Bikini-dalokért kaptad?

Nem tudom, hogy pontosan melyik dalokért, engem az is meglepett, hogy egyáltalán szóba kerültem. Jó szerzők voltak mögöttem, például Bereményi, Bródy, Hobo és remélem, a KFT-ből valaki, de a sorrendet nem tudom.

Eredetileg népzenei és versmegzenésítéses vonalon indultál el Geltz Péter osztálytársaddal. Kik hatottak rátok?

Elsősorban a Kolinda a bolgár népzenevel.

Kamondy Ági és Zsigmondi Ági remekül adták a bolgár asszonykórust, és a zenekar instrumentális számai is nagyon jól szóltak. Rajtuk kívül még Vas János „Panyíga” oltott be népzeneire, ő nagyon jól énekelt török és zsidó dalokat is. Péterrel már tizennégy-tizenöt évesen együtt zenéltünk. Akkoriban rengeteg fesztivált rendeztek, és havonta háromszor-négy-szer SZÖT-üldülőkben is felléptünk. Az étterem végéből énekeltek a népies ihletésű dalainkat. Még Sándorfalvára is képesek voltunk elmenni citeráért ahhoz a Budai Sándorhoz, aki a Rózsa Sándor-sorozat zenéjét szerezte. Feldolgoztuk például *A nagy hegyi tolvaj-t* és a *Talpra magyar-t*, utóbbiból jó nagy botrány lett.

Nagyobb, mint amikor tizenöt évesen eltanácsoltak a *Ki Mit Tud?* tévés döntőjéből? Elmondod, ez hogy történt?

72-ben indultam Weöres *Volnék, mint Tinódi Lantos Sebestyén* versének a megzenésítésével. Tovább is mentem volna budapesti elődöntőről, de részint a vers erotikus tartalma és az életkorom miatt, ez úgy látszik, túl nagy nehézségekbe ütközött volna az országosan. Visszatekintve, szerintem is botrányos lett volna ez egy tizenöt éves fiútól, ráadásul négy akkordnál nem volt több a dalban. Sanyi bácsival egyébként nem sokkal később találkoztam egy háziuliban, ahol ő a maga módján kifejezte, hogy utálja, ha megzenésítik. Ezért fel is hagytam a próbálkozással. Megzenésítettem Müller Péter néhány szövegét, Péter gyerekkori barátom. A hetvenes évek közepén az egyik Fehérvári Dalostalálkozón az ő *Bejegyzések az Elvárásolt Kastélyhoz* címzett *vendégfogadó panaszkönyvébe* című versét adtam elő.

A Vízöntőből miért távoztál olyan hamar?

Hárman is kiléptünk az együttesből, mivel a kezdeti időszak után a Vízöntő a Novák Ferenc vezette Bihari Néptáncegyüttes kísérőzenekarává avaszták. Vagyis koreografált darabokhoz kellett hozzájárni a népzene. Engem ez már kevésbé érdekelt. Utána beszálltam egy másik folkzenekarba, a Vasmalomba. Kicsit nehéz volt dalszöveget írni erre a hardfolk stílusú zenére, de valahogy sikerült. Mindemellett külön öröm volt, hogy a zenekari szünetekben Soós Balázs nagybögőssel is előadtuk a dalainkat kamarahangzással. Mindig gondoltam, hogy kéne mellém egy Paul McCartney, és szerintem ő az.

1986-ban Postássy Julival a *Nincs kegyelem* című lemezen a két világháború közötti sanzonokat énekeltek. Ez az időszak miért érdekelt? Jobb ötletnek tartottad ezt a zenei irányt, mint a saját dalok terjesztését?

A nyolcvanas évek elején volt egy elég rossz korszakom, ráadásul fellépés is kevés akadt, és emiatt el voltam kenődve. Eszembe jutott, hogy mi lenne, ha hátat fordítanék az addigi próbálkozásaimnak, és csinálnék egy olyan műsort, ami bárokban szólna jól, az lenne a közege. Inkább magamnak akartam bebizonyítani, hogy például a sanzonoknak a giccsjellege nem is, hogy megbocsájtható, hanem érthető, sőt, érzelmet megváltóak ezek a számok. Elmondtam a tervemet Trunkosnak, mire ő azt felelte, hogy bárokban zenélni hülyeség lenne, csinálják inkább egy lemezt. Átnéztem több száz régi kottát a Széchényi könyvtárban. Olyan dalokat akartam énekelni, amik valahogy a szívről szólnak. Van, ami kicsit túlírt ebből

a stíusból, olyan, hogy szinte már csöpög, de szerintem a dalok többségének ez jól áll. *A Dal a szívről*-nek például olyasmi a szövege, hogy „a szívemet, ha kivethetném, a szekrényembe betehetném, átkötném sok színes szalaggal, hogy több fájdalmat ne fakasszon”. Nem beszélve azokról a szövegekről, amik a nyolcvanas években is jelentettek valamit. Például az *Egy nap a világ*, ami szerintem a hidegháborús hangulatban sokatmondó volt. Tehát az album ötlete személyes dolgokból jött, de biztos, hogy benne volt a levegőben ez a keserű érzés. Trunkos pedig rögtön elment az ORI-ba, beszélt ott a fontos emberekkel, és elintézte, hogy legyen egy ilyen lemez. Megdöbbentő élmény volt számomra, amikor a megjelenése után a *Szívemben bomba van* szerzőjének, Walter Lászlónak az özvegye eljött hozzám, és nagyon boldog volt, hogy egyszer csak előkerült ez a dal. Elmesélte, hogy a férje milyen sikeres operettszerző volt, aztán elvitték munkatáborba, és miután visszajött, már nem írt semmit, csak valami bárban zenélt.

Könnyű volt megjelentetni a lemezt?

Nem volt annyira könnyű. Trunkos András szerint Bors Jenő azt mondta, hogy amíg ő itt van, addig a Dévényi nem fog énekelgetni. Végül valami egészen alacsony fizetéssel sikerült kiadni. Julival is jól elbántak így, nevetséges összeget kaptunk érte, és még olyan abszurd kitétel is volt, hogy az arcképünk csak a borító hátoldalára kerülhet. Így is jelent meg a lemez, valami sírköszérű felirattal az elején, és hátul harmincas évekből ruhákban a rólunk készült képek.

A kilencvenes évek alkotói szempontból neked a színházi közeget jelentik?

Abban az időszakban tényleg teljesen lefoglalt a színház. Úgy kezdődött, hogy lekerültem a Csiky Gergely Színházhoz Kaposvárra. Ott olyan ismeretségeket szereztem, amik mostanáig is kitartanak. Ott volt színész nő például Böröcsök Enikő is, akivel Simán Tóth Éva ismeretett össze. Velük és Soós Balázzsal zenélünk az *Adj helyet* kazettán, ami szerintem a mai napig a legjobb albumom. A Katona Színház Kamrájában már együtt adtuk elő a dalaimat, amik aztán a Stúdió K-ba is átkerültek, más felállással. Kaposváron ismerkedtem meg Karsai Edinával is, aki három dallal szerepel a '94-es *Mindennapi Éjek* cd-n. Közben folyamatosan dolgoztam színházi zeneszerzőként. Megcsináltuk többek között a *Vízkeresztet*, a *Május 35-öt*, és az *Úzt*, amit Nyíregyházára is elvittünk. Hozzájárult ehhez a színház időszerzőkhöz az is, hogy a '90-es évek eléggé megkavarta a fellépési lehetőségeket, mivel

a helyek akkoriban specifikálódtak egyes stílusokra. Tehát a szórakozóhelyeken csak kizárólag ilyen vagy olyan zene mehetett, és ez eléggé megbonyolította a keresést. Nem működött már az, hogy elmentünk egy üdülőbe vagy egyetemre, és ott a terem hátsó részét egyszerűen színpaddá tettük. Viszont a színházi terep nagyon jól megfelelt ezeknek az akusztikus műsoroknak.

Az *Átmeneti Kabát* zenekart már a nyolcvanas években kitaláltátok Trunkossal, mondván, minden, amit együtt csináltok, onnantól „átmeneti kabát”. Mégis egész jól kitarat, már a negyedik formációtok működik ezen a néven. Az *Olyan jó* című lemezetek mennyiben folytatója a korábbi megszólalásmodoknak?

A régi közönségem egy része az akusztikus, szövegközpontú előadásaim után nem szerette ezt a nagyzenekari megszólalást. Viszont nagyon jó zenészek kerültek az együttesbe, és ők mindig újabb lökést adtak. Azért is izgalmas volt velük játszani, mivel tőlem egészen távoli zenei világból jöttek, és észrevettem, hogy a saját stílusukra formálják a számokat. Készültek olyan dalok – például a *Nem ért meg*, és a *Neked se könnyű* – amelyek talán meg sem születtek volna, ha ők nincsenek. Havonta legalább egyszer felléptünk a Gödörben. Mindemellett a Nyitott Műhelyben továbbra is játszottunk Soós Balázzsal, megszokott, bensőségesebb kamarahangzásban. De pár évvel később már úgy éreztem, hogy elfogyott körülöttem a levegő. Már a kilencvenes években írt *Belemerülök*-kel is úgy voltam, hogy kell ez a magyaroknak? Még ezt kelljen hallgatni? Hallgassák ezt a svéddek meg a norvégok. Írtam még dalokat, de már hozzátettem, hogy teljesen rendben van, ha nem akarják előadni ezt vagy azt a számot. Egyébként mi sem éltünk jól, a feleségem sem tudott fotós és vágóként elhelyezkedni, valahogy megéltünk a jogdíjakból, de egyébként meg nem. Teljesen abszurd, reménytelen helyzet volt. Végül 2012-ben kimentünk Spanyolországba takarítani. De alig pár hónap után hazajöttünk, mert kiderült, hogy náluk sem jobb a helyzet. Két hétig, mint majom a farkának, úgy örültem ennek a kis szobának. Itt ültem, és mindent néztem és hallgattam, amit csak tudtam. De egyre kevesebb dalt írtam, talán amiatt is, mert úgy éreztem, hogy ehhez a mai helyzethez már semmi közöm, mintha eltávolodtam volna attól, hogy magaménak érezzem. Aztán arra is gondoltam, hogy ezeknek a magyaroknak mekkora mázlija van. Hát hogy lehet egy ilyen szép városban élni? Annyira kellemes és kényelmes itt a Duna-parton.

Az interjú hosszabb, lábjegyzetekkel is ellátott verziója az MTA Zenatudományi Intézet honlapján olvasható.